

มายาคติการค้าเสรี: ศึกษาเฉพาะกรณีการค้ามันสำปะหลังระหว่างไทยกับสหภาพยุโรป

นายวรรณ จันทศิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-53-2138 -9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕๑๒๖๕๕๙๑๕

THE MYTH OF FREE TRADE: A CASE STUDY OF THE TAPIOCA TRADE
BETWEEN THAILAND AND THE EUROPEAN UNION

Mr.Woranon Chansiri

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in International Relations

Department of International Relations

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-53-2138-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

มายาคติการค้าเสรี: ศึกษาเฉพาะกรณีการค้ามันสำปะหลัง
ระหว่างไทยกับสหภาพยุโรป

โดย

นายวรรณล จันทศิริ

สาขาวิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. อภิญา รัตนมงคลมาศ

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... อ.ดร. อภิญา รัตนมงคลมาศ ..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร. อมรา พงศาพิชญ์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... อ.ดร. ประธานกร ..... ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรวิศ ชัยนาม

..... อ.ดร. อภิญา รัตนมงคลมาศ ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร. อภิญา รัตนมงคลมาศ

..... อ.ดร. สุวัฒน์ ไชราชัยกุล ..... กรรมการ
อาจารย์ สุวัฒน์ ไชราชัยกุล

นายวรรณ จันทร์ศิริ : ฆาตคตการค้ำเสรี: คีษาเฉพาะกรณีการค้ำมันสำปะหลังระหว่างไทยกับสหภาพยุโรป (THE MYTH OF FREE TRADE: A CASE STUDY OF THE TAPIOCA TRADE BETWEEN THAILAND AND THE EUROPEAN UNION) อ. ที่ปริกาษา : รองศาสตราจารย์ ดร. อภินญา รัตนมงคลมาศ, 106 หน้า.
ISBN 974-53-2138-9

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาวิจัยถึงการค้ำระหว่างประเทศที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างไทยกับสหภาพยุโรป โดยกรณีทีเลือกมาศึกษา คือ การค้ำผลิตภัณฑมันสำปะหลัง โดยมีขอบเขตการวิจัยอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2525-2547 ในการศึกษาได้ใช้แนวความคิดการเจรจาต่อรอง (Bargaining) และแนวความคิดเรื่องอำนาจ (Power Relationship) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ โดยได้ศึกษาความไม่เท่าเทียมกันทีเกิดขึ้นผ่านความตกลงจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจทีไทยได้ลงนามกับสหภาพยุโรปอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2525 มีผลให้ไทยต้องจำกัดปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑมันสำปะหลังไปสหภาพยุโรปในช่วงระยะเวลาทีตกลงกัน

ผลการศึกษาพบว่า การทำความตกลงจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจในเรื่องผลิตภัณฑมันสำปะหลังนั้นเป็นผลพวงมาจากความไม่เท่าเทียมกันทางด้านเศรษฐกิจการค้ำระหว่างประเทศของไทย ซึ่งมีปัจจัยชักจูงจากการให้เงินช่วยเหลือของสหภาพยุโรป การทีประเทศไทยต้องพึ่งพา ตลาดของสหภาพยุโรปในการรองรับผลิตภัณฑมันสำปะหลัง และความไม่สันทัดในการเจรจาต่อรองของไทย ซึ่งผลของข้อตกลงดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังอย่างมาก

ภาควิชา ...ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ... ลายมือชื่อนิสิต..... วรรณ จันทร์ศิริ.....
สาขาวิชา ..ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ... ลายมือชื่ออาจารย์ทีปริกาษา..... อภินญา รัตนมงคลมาศ,
ปีการศึกษา ..2548.....

4681156224 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEY WORD: UNEQUAL ECONOMIC RELATIONS/ BARGAINING/TAPIOCA

WORANON CHANSIRI: THE MYTH OF FREE TRADE: A CASE STUDY OF THE
TAPIOCA TRADE BETWEEN THAILAND AND THE EUROPEAN UNION THESIS
ADVISOR : ASSOC. PROF. ABHINYA RATANAMONGKOLMAS, Ph.D. 106 pp. ISBN:
974-53-2138-9

The main objective of this thesis is to explore unequal economic relations between Thailand and the European Union during 1982-2004. The chosen case study is the trading of tapioca product. This study uses the theory of Bargaining and Power Relationship as a mean of analysis, analyzing the inequality that has arisen due to voluntary export restrains. Thailand has signed an official agreement with European Union on September 2, 1982 which restrained the amount of exporting of tapioca product to European Union during during the period of agreement

The study reveals the trading agreement that has done through voluntary export restrains result from the inequality of Thai economic. Thailand was influenced directly from giving financial aid from European Union. Moreover, relying on European market and lacking of experience in trade bargaining of Thailand are other factors that affected directly to Thai economy and Thai agriculturists.

Department ....International Relations.... Student's signature.....

Field of study...International Relations.... Advisor's signature..... *A. Rathanamongkolmas*

Academic year ....2005.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร. อภิญา รัตนมงคลมาศ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำ ช่วยแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์ ตลอดจนการให้กำลังใจตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี อาจารย์สรวิช ชัยนาม ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ รวมถึงการให้แนะนำช่วยแก้ไขข้อบกพร่องในทุกประเด็น และอาจารย์ สุรัตน์ ไหราชะกุล ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ จนวิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ในที่สุด ผู้เขียนมีความซาบซึ้งในความกรุณาครั้งนี้อย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

สุดท้าย ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ได้ให้กำลังใจให้แก่ผู้เขียน ตลอดมา ตลอดจนขอขอบคุณพี่ น้อง และเพื่อนๆ โดยเฉพาะคุณมัชฌิมา กุญชรานุสรณ์ ที่คอยตรวจทานและให้คำแนะนำตลอด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและสภาพของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	14
1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	15
1.4 การสำรวจวรรณกรรม.....	15
1.5 กรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	17
1.6 สมมติฐาน.....	21
1.7 วิธีการวิจัยและรวบรวมข้อมูล.....	21
1.8 เนื้อหาในการนำเสนอ.....	23
1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	23
1.10 คำจำกัดความ.....	24
2 การเจรจาทำความตกลงเพื่อลดปริมาณการผลิตและส่งออกไปยังสหภาพยุโรป.....	25
2.1 การเจรจาการค้าระหว่างประเทศ.....	26
2.2 ประเภทของการเจรจาทางการค้า.....	27
2.3 การเจรจาความตกลงจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจระหว่างไทย สหภาพยุโรป.....	28
2.4 ลำดับการจัดทำความตกลงจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ.....	29
2.4.1 การจัดทำข้อตกลงเบื้องต้น.....	29
2.4.2 ความตกลงจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจฉบับที่ 1 พ.ศ. 2525-2529.....	38

บทที่	หน้า
2.4.3 ความตกลงจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจฉบับที่ 2 พ.ศ. 2530-2533.....	46
2.4.4 ความตกลงจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจฉบับที่ 3 พ.ศ. 2534-2537.....	49
2.4.5 ความตกลงจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจฉบับที่ 4 พ.ศ. 2538-2541.....	53
2.4.6 ความตกลงจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจฉบับที่ 5 พ.ศ. 2542-2545.....	54
2.4.7 ความตกลงจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจฉบับที่ 6 พ.ศ. 2546-2549.....	56
3 มายาคติของความตกลงจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ ระหว่างไทยและสหภาพยุโรป.....	59
3.1 การเจรจาต่อรองทางการค้า.....	63
3.2 ทักษะและประสบการณ์ในการเจรจาต่อรอง.....	75
3.3 ความช่วยเหลือจากสหภาพยุโรป.....	80
3.4 การค้าระหว่างไทยกับสหภาพยุโรป.....	84
4 วิเคราะห์และสรุป.....	91
รายการอ้างอิง.....	100
ภาคผนวก.....	105
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	106

สารบัญตาราง

ฉ

ตาราง	หน้า
1.1	มูลค่าสินค้าออกของไทย พ.ศ. 2541-2545.....2
1.2	มูลค่าส่งออกผลิตภัณฑ์สาขาเกษตร ปีพ.ศ. 2533-2538.....2
1.3	ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลัง จำแนกรายประเทศผู้ผลิตที่สำคัญปี พ.ศ. 2538-2544 เรียงตามลำดับ.....3
1.4	การค้ามันสำปะหลังของโลก.....4
1.5	มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ : ปริมาณและมูลค่าการส่งออกรายปี.....5
1.6	พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิตและผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่มันสำปะหลังของไทย ปี พ.ศ. 2536-2547.....6
1.7	ปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทย.....7
1.8	ปริมาณการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง (พิกัด 0714) ของสหภาพยุโรป.....8
1.9	ราคานำเข้าธัญพืชเลี้ยงสัตว์ในสหภาพยุโรปรวมภานำเข้า..... 9
1.10	ผลพยากรณ์การผลิตมันสำปะหลังปีเพาะปลูก พ.ศ. 2546-2547 แยกตามภูมิภาค.....12
1.11	ผลผลิตสินค้าเกษตรสำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านผลผลิตกสิกรรม.....13
1.12	แสดงพื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิตมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด 3 อันดับแรก.....14
3.1	คุณสมบัติทางโภชนาการของมันสำปะหลังเปรียบเทียบกับธัญพืชอื่นๆ 62
3.2	เปรียบเทียบปริมาณและมูลค่าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังอัดเม็ดที่ส่งออกทั้งหมดกับที่ส่งออกไปยังสหภาพยุโรป.....87
3.3	เปรียบเทียบปริมาณโควตาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของแต่ละประเทศไปสหภาพยุโรป...87
3.4	การส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง.....90
3.5	การใช้หัวมันสำปะหลังสดในประเทศ.....91
4.1	โควตาการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศต่างๆ.....99

สารบัญภาพ

ญ

ภาพ	หน้า
3.1 เนื้อที่เพาะปลูกมันสำปะหลังปี พ.ศ. 2508-2546.....	61
3.2 ราคาของมันสำปะหลังเมื่อเปรียบเทียบกับรัฐพีชอื่นๆ.....	62
3.3 มูลค่าผลิตผลทางการเกษตรที่สำคัญปี พ.ศ. 2508-2523.....	63
3.4 ปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยระหว่างปี พ.ศ. 2508-2546.....	64
3.5 ตลาดส่งออกสินค้ากสิกรรมของไทยปี พ.ศ. 2531 – 2547.....	88
3.6 สินค้าออกของไทยไปสหภาพยุโรปในกลุ่มเกษตร ปี พ.ศ. 2531-2547.....	89